

סיכום הכנסת ה-25 והממשלה ה-37: יצירת שתי מערכות שונות של אכיפת חוק – ליהודים ולערבים

אוגוסט 2026

במהלך כהונת הכנסת ה-25 והממשלה ה-37 הלכה והתגבשה בישראל מערכת אכיפת חוק נפרדת לאוכלוסייה הערבית. הדבר לא נעשה באופן פורמלי, אבל בפועל קודמו מדיניות וחקיקה שיצרו הבחנה מעשית בין ערבים לבין יהודים בישראל בכל הנוגע לאכיפת החוק, תוך שנוצרה אכיפה מפלה, פוגענית ובררנית נגד ערבים. הדבר נעשה בכסות טענות לאכיפת עבירות טרור או פשיעה חמורה, שהממשלה והכנסת ייחסו לערבים בלבד. להלן היוזמות העיקריות בתחום זה שקודמו במהלך כהונתן.

יצירת תשתית שמאפשרת אכיפה נפרדת ומפלה

השתלטות השר בן גביר על המשטרה, על שב"ס ועל האכיפה בתחום סביבה ובינוי: לאחר הבחירות, בן גביר דרש, כתנאי להצטרפותו לממשלה לקדם חקיקה שתסמך אותו, כשר לביטחון לאומי, להתוות את מדיניות המשטרה, את עקרונות פעולתה ואת מדיניות החקירות שלה (חקיקה שנפסלה בחלקה על ידי בג"ץ בעקבות [עתירה](#) שהגישה האגודה לזכויות האזרח). כך למעשה ביקש בן גביר להפוך את המשטרה לכלי פוליטי בידיו. מאז כניסתו לתפקיד הוא מימש, באמצעות המשטרה ובתמיכת הממשלה כולה, את חזונו בתחום אכיפת החוק: חזון של עליונות יהודית ומשיחיות לאומנית. בין השאר, הפך בן גביר את אכיפת עבירות הביטוי, ובפרט ההסתה לטרור, ליעד מרכזי של המשטרה, בראש ובראשונה נגד ערבים; ביטל מימון לתכנית המאבק בפשיעה בחברה הערבית; התנגד לפתיחה בחקירות או עודד אותה, בהתאם לאינטרס הפוליטי שלו; השתלח בשופטים שפסקו בניגוד לעמדתו (שחררו אנשים ממעצר למשל); וקידם קצינים או עיכב את מינויים בהתאם לצייתנותם למדיניותו. במקביל קידם בן גביר רפורמה בשב"ס, שיצרה פגיעה אנושה בזכויות אדם בסיסיות של האסירים הביטחוניים, עד כדי הרעבה, הזנחה ואלימות קשה, כולל מקרי מוות רבים. נוסף על כך הכפיף בן גביר את אכיפת דיני הסביבה והבינוי למשרדו, דבר שאיפשר לו להפעילם נגד בנייה ללא היתר ביישובים ערביים בנגב ובמקומות אחרים, ונגד רעש מהמסגדים.

הקמת המשמר הלאומי: באפריל 2023 קיבלה הממשלה החלטה על הקמת משמר לאומי, שיטפל בתרחישי חירום. המשמר הוקם והחל לפעול על בסיס החלטת הממשלה ולאחר שהוגש דוח של ועדה שהקים השר בן גביר ושלא פורסם לציבור. לא קודמה חקיקה שמסדירה את תפקידיו וסמכויותיו. המשמר נועד לטפל בפשיעה לאומית, בהפרות סדר ובטרור, דהיינו בעבירות המזוהות בעיקרן עם החברה הערבית, מה שמעורר חשש מפני הפעלתו נגד ערבים בלבד. אם לא די בכך, המשמר הלאומי פועל מאז שהוקם גם בהפגנות של מתנגדי הממשלה, תוך פגיעה בחופש הביטוי והמחאה.

הזנחת המאבק בפשיעה בחברה הערבית והפרטת הביטחון האישי: הממשלה, בהובלת בן גביר, עשתה כל שבידיה כדי להזניח את המאבק בפשיעה בחברה הערבית. תכנית הדגל שקודמה על ידי הממשלה הקודמת והביאה לירידה במספר הנרצחים מזנחה, תקציבים שנועדו לתכניות חברתיות מגוונות לצמצום פערים בחברה הערבית ולטיפול בגורמי עומק לפשיעה הוסטו למשטרה ולשב"כ, והתכניות עצמן זנחו. יודגש, שמנוסח ההחלטות בעניין לא ברור אם העברת התקציבים לידי המשטרה והשב"כ תשרת בכלל את המאבק בפשיעה בחברה הערבית או שתשמש לצרכים

אחרים; זאת, כשהכסף נלקח על חשבון תכניות חברתיות שונות שהיו אמורות בוודאות לסייע במאבק הזה.

בד בבד עם הזנחת הטיפול בפשיעה וההשתלטות הפוליטית על המשטרה, בן גביר קידם הפרטה וביזור של הביטחון האישי, בין היתר על ידי הקלה משמעותית של הקריטריונים לנשיאת נשק פרטי, הקמת מאות כיתות כוננות ברחבי הארץ והרחבת השיטור העירוני וסמכויותיו. הפרטה וביזור אלו מגדילות את הסיכוי לפגיעה בערבים בשל דעות קדומות ופרופילינג אסור, ולאכיפת-יתר או אכיפה בררנית כלפי ערבים. הפצת הנשק לחלקים נרחבים בחברה מסכנת את הביטחון האישי של כלל האוכלוסייה ושל החברה הערבית באופן מיוחד, ומגבירה את אפשרויות זליגת הנשק לפשיעה בחברה הערבית.

הכנסת שב"כ לטיפול בפשיעה בחברה הערבית: במסגרת החלטות ממשלה, הוחלט שהשב"כ יעסוק בטיפול בפשיעה בחברה הערבית, על אף שהוא אינו מוסמך בחוק לעסוק בכך ושהנושא לא הוסדר בחקיקה. בעבר גם השב"כ עצמו התנגד להתערב בנושא, אך מאז מינויו של זיני לראשות השב"כ שונתה עמדת הארגון, והוא נכון לקחת חלק במאבק בפשיעה בחברה הערבית למרות היעדר ההסמכה החוקית. בהתאם לכך, החליטה הממשלה להעביר לידי השב"כ תקציבי עתק של חצי מיליארד ש"ח, שיועדו לתכניות חברה, רווחה וחינוך שונות במסגרת תכנית החומש לצמצום פערים בחברה הערבית (האגודה לזכויות האזרח [עתרה לבג"ץ](#) נגד הסטת התקציבים). המשמעות בפועל היא שימוש בכלים קיצוניים ופוגעניים במיוחד לטיפול בפשיעה רק במסגרת החברה הערבית, ויצירת שתי מערכות אכיפת חוק – משטרה ליהודים ושב"כ לערבים.

מדיניות אכיפה מחמירה כלפי ערבים

הפללת התבטאויות והפיכתן ל"הסתה לטרור": השר בן גביר שם בראש סדר העדיפויות של המשטרה אכיפה של עבירות ביטוי, בעיקר בחברה הערבית, בתואנה שמדובר בהסתה לטרור. הוא אף הקים יחידה מיוחדת לעיסוק בכך (שפעילותה הוקפאה בעקבות [עתירת האגודה](#)), והתגאה פעמים רבות במאות המעצרים שבוצעו, החקירות שנפתחו וכתבי האישום שהוגשו בעניין זה. יודגש שחלק ניכר מהחקירות נפתחו על סמך אמירה או פוסט בודד, שהתבררו לעתים קרובות כאמירות מותרות. כמובן שהאכיפה כוונה נגד האוכלוסייה הערבית, ומקרים בודדים של "שמאלנים", על אף שההסתה ברשתות החברתיות נגד האוכלוסייה הערבית או מתנגדי הממשלה היתה נרחבת ונפוצה הרבה יותר. המעצרים בוצעו באופן פוגעני וקיצוני שמאפיין עבירות טרור, שכלל כיסוי עיניים ואיזוק, לצד השפלה פומבית בדרך של פרסום צילומי העצורים, לעיתים על רקע דגל ישראל. זאת ככל הנראה בחסות השר וברוחו.

הצבת חסימות בשכונות וביישובים ערביים: אחת משיטות הפעולה של המשטרה למאבק בפשיעה היא הצבת חסימות בכבישים, בשכונות או בכניסות ליישובים ערביים. זאת, על אף שלמשטרה אין סמכות לפעול כך, ולמרות שמדובר בהחלטה בלתי מידתית ובלתי סבירה באופן קיצוני – ענישה קולקטיבית עם השלכות על כלל האוכלוסייה (לרבות חולים, תלמידים ואחרים). כמובן שגם אמצעי זה ננקט נגד ערבים בלבד. [עתירת האגודה](#) נגד מדיניות החסימות תלויה ועומדת בבג"ץ.

הריסת בתים בנגב וביישובים ערביים: בהובלה ובמעורבות אישית של השר בן גביר קידמה הממשלה בתקופת כהונתה הריסות מסיביות של בנייה ללא היתר ביישובים ערביים, לרבות בתי מגורים, בלי שניתנה לאזרחים שבתיים נהרסו כל חלופה. חשוב לציין שבנייה ללא היתר ביישובים הערביים נעשית ברוב המקרים בלית ברירה, בשל מחדל תכנוני ארוך שנים של המדינה, היעדר תוכניות מתאר והיעדר אפשרות לקבל היתרי בנייה. בנגב נהרסו בשנים אלה עשרות אלפי בתים. גם בתחום זה מדובר באכיפה מפלה ובררנית: עיקר מאמצי האכיפה הושקעו בחברה הערבית, בעוד שבנייה בלתי חוקית של יהודים בישראל ובשטחים לא נאכפה.

חקיקה – יצירת הליך פלילי נפרד ופוגעני

בתקופת הכנסת הנוכחית קודמו מספר חוקים שנועדו להתמודד עם פשיעה חמורה, וכוללים הפיכת ההליכים מפליליים למינהליים והחלשת ההגנות על זכויות חשודים, עצורים ואסירים, בכדי להקל על עבודת המשטרה. חוקים אלו צפויים לחול בעיקר על ערבים, וכך ליצור למעשה מערכת אכיפת חוק נפרדת ושונה, פוגענית יותר, לאוכלוסייה הערבית. חקיקה זאת כוללת, בין השאר, את החוקים הבאים:

- **החוק להגנה על הציבור מפני ארגוני פשיעה**, שמאפשר להוציא שורה ארוכה של צווים מנהליים מגבילים ופוגעניים, וזאת על בסיס הערכות מודיעיניות של מסוכנות בלבד, ואף קובע עונשי מאסר חמורים על מי שמפר את הצווים.
- **החוק לחיפוש ללא צו שיפוטי**, שמאפשר כניסה לבתים לתפיסת מצלמות, הוארך מבלי שנבחנה האפקטיביות או הפוגענות שלו. יצוין שהנתונים שהתקבלו בקשר לחוק זה לא תומכים בצורך בהארכה אלא דווקא מעידים על עלייה במספר החיפושים לצד ירידה ביעילותם.
- **בחוק נוכחות עורך דין בחקירה**, שנועד להגן על נאשמים בפלילים שהם קטינים או עם מוגבלויות – בין החוקים החיוביים הבודדים שהתקבלו בכנסת – **הוחרגו** מרבית העבירות המזוהות עם ערבים, לרבות עבירות ביטחון (שהגדרתן רחבה מאד), עבירות נשק, עבירות פשיעה חמורה ועוד.
- **החוק לקיום דיונים בבית המשפט באמצעות היוועדות חזותית (וידאו קונפרנס)**, הקובע שכלואים ביטחוניים יוכלו להשתתף במרבית ההליכים המשפטיים בעניינם רק באמצעות וידאו, ולא יוכלו להגיע לבית המשפט כפי שמתאפשר ליתר הכלואים. האגודה **עתרה לבג"ץ** נגד ההסדר שנקבע בחוק.
- **חוק עונש מוות למחבלים**: "גולת הכותרת" של חקיקת הממשלה בתחום היא קידום עונש מוות למי שמורשע ברצח המהווה מעשה טרור. החוק הוא בעייתי משלל סיבות, ובראש ובראשונה בשל עצם ההטלה של עונש מוות על נאשם, שהיא אכזרית ובלתי מוסרית. אולם מעבר לכך, החוק נוסח באופן שיחול אך ורק על ערבים, בין אם פלסטינים בשטחים ובין אם פלסטינים אזרחי ישראל ותושביה. **עתירת האגודה לזכויות האזרח** נגד החוק תלויה ועומדת בבג"ץ.

עוד בנושא:

"**שתי משטרות לשני עמים**" – דוח האגודה לזכויות האזרח, דצמבר 2024

"**יש משטרה בישראל. היא של בן גביר: השר לביטחון לאומי ומשטרת ישראל – תמונת מצב**" –

מסמך האגודה לזכויות האזרח, אוגוסט 2024

סיכום הכנסת ה-25 והממשלה ה-37 – כל המסמכים